מ: שור שנגח ד' וה' פרק רביעי בבא קמא

אי תם הוה מודינא ומפטרינא. הך פירכא ליתא למ"ד מודה בקנס ואמ"כ כאן עדים מיב וכי קאמר אפילו למ"ד פלגא נזקא ממונא ה"כ דהו"מ למפרך אפילו למ"ד פלגא נזקא קנסא ולמ"ד מודה בקנס ואמ"כ כאן עדים מיב לימא לי אי תם הוה מעריקנא ליה לאגמא אלא הכא במאי עסקינן כגון דאקדים בי דינא ותפסיה אי הכי בעלים אמאי משלמים חצי נזק נימא ליה אתפסתיה לתוראי בידא מאן דלא מצינא לאשתעויי דינא בהדיה משום דא"ל אי אהדרתיה ניהלך לאו מינך הוו שקלי ליה ונימא ליה אי אהדרתיה ניהליה הוה מעריקנא ליה לאגמא משום דא"ל סוף סוף לאו מעלייה הוו משתלמי הניחא היכא דאית ליה נכסי היכא דלית ליה נכסי מאי איכא למימר משום דא"ל כי היכא דמשתעבדנא לדידך הכי נמי משתעבדנא להאיך מדר' נתן דתניא [1]רבי נתן אומר [2]מנין לנושה בחבירו מנה וחבירו בחבירו מנין שמוציאין מזה ונותנים לזה ת"ל [3]ונתן לאשר אשם לו הועד בבית שואל והחזירו לבעלים בעלים משלמין חצי נזק ושואל פטור מכלום סיפא [4]רשות משנה רישא רשות אינה משנה א"ר יוחנן תברא מי ששנה זו לא שנה זו [5] רבה אמר מדרישא רשות אינה משנה סיפא נמי רשות אינה משנה וסיפא היינו טעמא משום דא"ל לאו כל כמינך דמייעדת ליה לתוראי רב פפא אמר מדסיפא [6]רשות משנה רישא נמי רשות משנה ורישא היינו טעמא משום דכל מקום שהולך שם בעליו עליו: [7]שור האצטדין אינו חייב מיתה [וכו']: איבעיא להו מהו לגבי מזבח רב אמר [8]כשר ושמואל אמר פסול רב אמר כשר אנוס הוא ושמואל אמר פסול הרי נעבד בו עבירה מיתיבי [9]מן הבהמה [10]להוציא את הרובע ואת הנרבע מן הבקר [11]להוציא את הנעבד מן הצאן [12]להוציא את המוקצה ומן הצאן [13]להוציא את הנוגח אמר רבי שמעון אם נאמר רובע למה נאמר נוגח ואם נאמר נוגח למה נאמר רובע מפני שיש ברובע שאין בנוגח ויש בנוגח שאין ברובע רובע [14]עשה בו אונס כרצון נוגח לא עשה בו אונס כרצון נוגח משלם כופר רובע אינו משלם את הכופר לפיכך הוצרך לומר רובע והוצרך לומר נוגח קתני מיהת רובע עשה בו אונס כרצון נוגח לא עשה בו אונס כרצון למאי הלכתא לאו לקרבן לא לקטלא הכי נמי מסתברא דאי אמרת לקרבן נוגח לא עשה בו אונס כרצון לאו אונס דידיה כתיב ולאו רצון דידיה כתיב אלא לאו לקטלא: אמר מר נוגח משלם את הכופר רובע אינו משלם את הכופר ה"ד אילימא דרבעה וקטלה מה לי קטלה בקרנא מה לי קטלה ברביעה ואלא דרבעה ולא קטלה האי דלא משלם כופר משום דלא קטלה הוא אמר אביי לעולם דרבעה ולא קטלה דאתיוה לבי דינא וקטלוה מהו דתימא

כמאן

אם תם הוה מודינא ומפטרינא ואפילו למ"ד [15]פלגא נזקא ממונא נימא ליה אי תם הוא הוה מעריקנא ליה לאגמא אלא הכא במאי עסקינן כגון דאקדים בי דינא ותפסיה אי הכי בעלים אמאי משלמים חצי נזק נימא ליה אתפסתיה לתוראי בידא מאן דלא מצינא לאשתעויי דינא בהדיה משום דא"ל אי אהדרתיה ניהלך לאו מינך הוו שקלי ליה ונימא ליה אי אהדרתיה ניהליה הוה מעריקנא ליה לאגמא משום דא"ל סוף סוף לאו מעלייה הוו משתלמי הניחא היכא דאית ליה נכסי היכא דלית ליה נכסי מאי איכא למימר משום דא"ל כי היכא דמשתעבדנא לדידך הכי נמי משתעבדנא להאיך מדר' נתן דתניא [1]רבי נתן אומר [2]מנין לנושה בחבירו מנה וחבירו בחבירו מנין שמוציאין מזה ונותנים לזה ת"ל [3]ונתן לאשר אשם לו הועד בבית שואל והחזירו לבעלים בעלים משלמין חצי נזק ושואל פטור מכלום סיפא [4]רשות משנה רישא רשות אינה משנה א"ר יוחנן תברא מי ששנה זו לא שנה זו [5] רבה אמר מדרישא רשות אינה משנה סיפא נמי רשות אינה משנה וסיפא היינו טעמא משום דא"ל לאו כל כמינך דמייעדת ליה לתוראי רב פפא אמר מדסיפא [6]רשות משנה רישא נמי רשות משנה ורישא היינו טעמא משום דכל מקום שהולך שם בעליו עליו: [7]שור האצטדין אינו חייב מיתה [וכו']: איבעיא להו מהו לגבי מזבח רב אמר [8]כשר ושמואל אמר פסול רב אמר כשר אנוס הוא ושמואל אמר פסול הרי נעבד בו עבירה מיתיבי [9]מן הבהמה [10]להוציא את הרובע ואת הנרבע מן הבקר [11]להוציא את הנעבד מן הצאן [12]להוציא את המוקצה ומן הצאן [13]להוציא את הנוגח אמר רבי שמעון אם נאמר רובע למה נאמר נוגח ואם נאמר נוגח למה נאמר רובע מפני שיש ברובע שאין בנוגח ויש בנוגח שאין ברובע רובע [14]עשה בו אונס כרצון נוגח לא עשה בו אונס כרצון נוגח משלם כופר רובע אינו משלם את הכופר לפיכך הוצרך לומר רובע והוצרך לומר נוגח קתני מיהת רובע עשה בו אונס כרצון נוגח לא עשה בו אונס כרצון למאי הלכתא לאו לקרבן לא לקטלא הכי נמי מסתברא דאי אמרת לקרבן נוגח לא עשה בו אונס כרצון לאו אונס דידיה כתיב ולאו רצון דידיה כתיב אלא לאו לקטלא: אמר מר נוגח משלם את הכופר רובע אינו משלם את הכופר ה"ד אילימא דרבעה וקטלה מה לי קטלה בקרנא מה לי קטלה ברביעה ואלא דרבעה ולא קטלה האי דלא משלם כופר משום דלא קטלה הוא אמר אביי לעולם דרבעה ולא קטלה דאתיוה לבי דינא וקטלוה מהו דתימא

כמאן

הוה מודינא ומפטרינא. דפלגא נזקא קנסא ומודה בקנס פטור: **רישא אין רשום מצנה.** בתיובתא מייתי לה אמאי קתני רישא כשהועד בבית בעליו והזיק בבית שואל חייב באותה נגיחה נזק שלם: **סברא.** קשיא אהדדי ומי ששנה זו לא שנה זו: **לאו כל כמינך כו'.** לא שלך היה ולא נזהרת בשמירתו: **רישא נמי רשום מצנה.** כלומר הד תנא הוא ולתנא דרישא ס"ל נמי הך דסיפא דרשות מצנה ורישא משום הכי הרי הוא בחזקתו שאין כאן שיעור רשות שכל מקום שהולך שם בעליו עליו: **מהו לגבי מזבח.** שגבי נוגח בלעון והמית אדם פשיטא לן דפסול כדלקמן: **מן הבהמה.** ממקצת בהמות ולא כולן: **להוליא רובע ונרבע.** ע"פ עד אחד או ע"פ הבעלים שלא נסקל דפסול לגבי מזבח: **אם הנעבד.** שעשאו ע"ז והשתחוה לו: **המוקצה.** שיחדו להקריב לע"ז: **הנוגח.** שהמית את האדם ע"פ עד אחד או ע"פ בעלים ונפטר מן הסקילה: **אם נאמר רובע למה נאמר נוגח.** הרי שניהן שוין בעבירה לענין סקילה במקום עדים: **רובע עשה בו אונס כרצון.** דנרבע אטום הוא ונסקל כרובע דכתיב ואת הבהמה תהרגו: **נוגח לא עשה בו אונס כרצון.** דכתיב כי יגח ולא שיגיחוהו: **רובע אינו משלם כופר.** לקמן מפרש: **לאו לקרבן.** דלענין קרבן מיירי: **לא לקטלא.** ולהכי קאמר נוגח לא עשה בו אונס כרצון לענין סקילה במקום עדים הלכך אי לא מעטיה קרא לענין קרבן לא נפקא לן מרובע אפילו כי עבד ברצון דלפסול דהא קל הוא מרובע לענין קטלא: **לא עשה.** משמע לא עשה בו הכמוב אונס כרצון ומהיכא נפקא ליה דפשיטא ליה:

כמאן

הוה מודינא ומפטרינא. דפלגא נזקא קנסא ומודה בקנס פטור: **רישא אין רשום מצנה.** בתיובתא מייתי לה אמאי קתני רישא כשהועד בבית בעליו והזיק בבית שואל חייב באותה נגיחה נזק שלם: **סברא.** קשיא אהדדי ומי ששנה זו לא שנה זו: **לאו כל כמינך כו'.** לא שלך היה ולא נזהרת בשמירתו: **רישא נמי רשום מצנה.** כלומר הד תנא הוא ולתנא דרישא ס"ל נמי הך דסיפא דרשות מצנה ורישא משום הכי הרי הוא בחזקתו שאין כאן שיעור רשות שכל מקום שהולך שם בעליו עליו: **מהו לגבי מזבח.** שגבי נוגח בלעון והמית אדם פשיטא לן דפסול כדלקמן: **מן הבהמה.** ממקצת בהמות ולא כולן: **להוליא רובע ונרבע.** ע"פ עד אחד או ע"פ הבעלים ונפטר מן הסקילה: **אם נאמר רובע למה נאמר נוגח.** הרי שניהן שוין בעבירה לענין סקילה במקום עדים: **רובע עשה בו אונס כרצון.** דנרבע אטום הוא ונסקל כרובע דכתיב ואת הבהמה תהרגו: **נוגח לא עשה בו אונס כרצון.** דכתיב כי יגח ולא שיגיחוהו: **רובע אינו משלם כופר.** לקמן מפרש: **לאו לקרבן.** דלענין קרבן מיירי: **לא לקטלא.** ולהכי קאמר נוגח לא עשה בו אונס כרצון לענין סקילה במקום עדים הלכך אי לא מעטיה קרא לענין קרבן לא נפקא לן מרובע אפילו כי עבד ברצון דלפסול דהא קל הוא מרובע לענין קטלא: **לא עשה.** משמע לא עשה בו הכמוב אונס כרצון ומהיכא נפקא ליה דפשיטא ליה:

כמאן

למה נאמר נעבד להוציא פשיטא דקיל מכולהו דלאו בר קטלא הוא ונעבי קרא יתירא: ויש בנוגח כו'. כאחד מגייהו קני לכיון דלא מפרשי קראי בהדיא הוה אוקימנא ליה בדדמי ולא שייך למימר שקולים הם ויכולו שניהם דהני מומרות אין שקולות ולא משכחת שיקול אלא ברים מכילתין: **רובע** עשה בו אונס ברצון. ואע"ת רובע באונס היכי משכחת לה הא אין קיבוי אלא לדעת וי"ל כגון שנתקשה למינו ותקפהו והביאתו עליה: **לאו** לקרבן. והשתא ה"ק נוגח לא עשה בו אונס כרצון כלומר השתא נמי שנכתב אין שייך להעמיד פסול קרבן שלו אלא ברצון בענין שיש בו חיוב מיתה הלכך כשלא היה כתוב כלל אין שייך לגמוד אפילו רצון שלו מרובע כיון דלא אפשר למילף בכל ענין בין באונס בין ברצון וא"ת אמאי ס"ד דלקרבן קאמר דפי' דחוק הוא כדמוכח בשמעתין ומה קשה ליה אי לקטלא קאמר דשייך שפיר לעשות קולא או חומרא פירכא מקטלא אקרבן כמו שעשה ק"ו מכופר אקרבן וי"ל כיון דלא מפרש בהדיא לענין מה עשה ולא עשה אונס כרצון משמע לענין קרבן דאיירי ביה קרא קאמר דאי לענין קטלא הוה ליה למימר לא חייב בו אונס כרצון:

כמאן

למה נאמר נעבד להוציא פשיטא דקיל מכולהו דלאו בר קטלא הוא ונעבי קרא יתירא: ויש בנוגח כו'. כאחד מגייהו קני לכיון דלא מפרשי קראי בהדיא הוה אוקימנא ליה בדדמי ולא שייך למימר שקולים הם ויכולו שניהם דהני מומרות אין שקולות ולא משכחת שיקול אלא ברים מכילתין: **רובע** עשה בו אונס ברצון. ואע"ת רובע באונס היכי משכחת לה הא אין קיבוי אלא לדעת וי"ל כגון שנתקשה למינו ותקפהו והביאתו עליה: **לאו** לקרבן. והשתא ה"ק נוגח לא עשה בו אונס כרצון כלומר השתא נמי שנכתב אין שייך להעמיד פסול קרבן שלו אלא ברצון בענין שיש בו חיוב מיתה הלכך כשלא היה כתוב כלל אין שייך לגמוד אפילו רצון שלו מרובע כיון דלא אפשר למילף בכל ענין בין באונס בין ברצון וא"ת אמאי ס"ד דלקרבן קאמר דפי' דחוק הוא כדמוכח בשמעתין ומה קשה ליה אי לקטלא קאמר דשייך שפיר לעשות קולא או חומרא פירכא מקטלא אקרבן כמו שעשה ק"ו מכופר אקרבן וי"ל כיון דלא מפרש בהדיא לענין מה עשה ולא עשה אונס כרצון משמע לענין קרבן דאיירי ביה קרא קאמר דאי לענין קטלא הוה ליה למימר לא חייב בו אונס כרצון:

כמאן

עין משפט נר מצוה

לו א מיי' פ"ב מהלכות מלוה ולוה הלכה ו ועיין במ"מ ומג עשין לד טושי"ע ח"מ סי' פו סעיף ח:

לז ב מיי' פ"ד מהל' טוען ומטען הלכה ט:

לח ג מיי' שם פ"י הלכה ח ועיין במ"מ ופ"ו הלכה ה:

לט ד מיי' פ"ד מהלכות איסורי מזבח הלכה ג ומג לאחין שיי:

מ ה ו ז ח מיי' שם הלכה א ופ"ג הלכה ו ומג שם:

מא ט מיי' פ"ד שם הלכה ה:

מסורת הש"ס

א) [לעיל טו. וש"נ], ב) פסחים לא. ניטין ל. מכות יט. סב. [קידושין טו.], ג) [לעיל לט:], ד) כתובות מא. תמורה כח. [נדה מא. זבחים פה:], ה) [ויקרא כו, ו] [שמות כא], ו) ל"ל והכי, ז) [לעיל לג.],

תורה אור השלם

1. וְהִתְוַדֶּה אֶת חַטָּאתָם אֲשֶׁר עָשׂוּ וְהֵשִׁיב אֶת אֲשָׁמוֹ בְּרֹאשׁוֹ וְחֲמִישִׁתוֹ יֹסִף עָלָיו וּנְתָן לַאֲשֶׁר אָשַׁם לוֹ: במדבר ה ז

2. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֵלֵהֶם אָדָם כִּי יַקְרִיב מִכֶּם קָרְבָּן לֵיְיָ מִן הַבְּהֵמָה מִן הַבָּקָר וּמִן הַצֹּאן תַּקְרִיבוּ אֶת קָרְבַּנְכֶם: ויקרא א ב

גליון הש"ם

גמ' רבה אסר טרישא רישות. כעין זה בעיטוגין דף נז ע"ב [עמוד דף קג ע"א] וזמים דף קג ע"ב): תוס' ד"ה ריש כו' ולא שייך למימר. עיין זמים ד ע"ב תוס' ד"ה שקולים:

מוסף רש"י

פלגא נזקא ממונא. דין הוא שישלמנו ולוינו קנס, ונפקא מינה דלא מודה מקמי דאתו סהדי לא מיפטר (לעיל סו.) ומשלם על מי עצמו (כתובות מא.) בכרקע מרבעה אמות (לעיל טו.) פליגי בה, דקסבר סתם שוורים נגחנים הם ומדינא כולהו בני לשלומי דהוה ליה למיעבריה, ורחמנא הוא דחס עליה (מהדורין ג.). ת"ל ונתן לאשר אשם לו. ולא כתב לאחר הלוהו, אלא לאחר האשם שלו, ואשם הוא קרן כדאמרינן בהנחל (קי.) למי שהקרן שלו (כתובות יט. וכע"ז פסחים לא.) לאחר הקרן שלו, ולא כתיב לאחר נושה בו (כתובות פב.). מן הבהמה. אדם כי יקריב מכם מן הבהמה, ולא כל בהמה (נדה מא. תמורה כח.). מן הצאן. קרא כתיב כריקרא ואם מן הצאן קרבנו מן הכבשים או מן העזים וגו'. ותרגיש מן הצאן ולא כל הצאן, וכן כולהו (בכורות מא.). להוציא את הנעבד. שעשאוהו עבודת כוכבים (שם). המוקצה. שהוקצה והופרש לעבודת כוכבים (שם). הנוגח. את האדם ומת (שם) שהמית את האדם, והאי רובע ונרבע וטוגח דקתני, כגון על פי עד אחד או על פי הבעלים, דמותה בקנס פטור, הלכך להדיוט שרי ולגבוה אסור, אבל על פי שני עדים בסקילה הוא והדיוט נמי אסור (נדה מא.).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com